

Piciul – Alphonse Daudet

FABRICA

M-am născut la 3 mai 18..., într-un oraș din Languedoc, unde e mult soare, mult praf, o mândritie a Carmelitelor și două sau trei monumente romane.

Tatăl meu, domnul Eyssette, care făcea pe vremea aceea negoț cu cravate și legături de gât, avea la marginea orașului o fabrică mare cu o aripă în care era așezată o locuință tihnită, umbrită de platani și desprinsă de ateliere printr-o grădiniță întinsă. Aici am văzut lumina zilei și mi-am petrecut cei dintâi și cei mai frumoși ani ai vieții mele. De aceea aducerea-mi aminte, recunoscătoare, a păstrat grădinișii, fabricii și platanilor o amintire nepieritoare, și, când părinții mei au pierdut totul și a trebuit să mă despart de toate acestea, le-am regretat ca pe niște fărâșuri.

Trebuie să spun de la început că nașterea mea n-a fost de bun augur pentru casa Eyssette. Bătrâna Annou, bucurându-se noastră, mi-a povestit adesea cum tatăl meu, care era într-o căldorie, a primit odată cu vestea venirii mele pe lume și pe aceea a dispariției unuia dintre clienții săi din Marsilia, care îi datora peste patruzeci de mii de franci, așa că tatăl meu, fericit și mâhnit totodată, se întreba dacă trebuie să plângă fuga clientului ori să se bucure de sosirea micului Daniel... Trebuia să plângă bunul meu domn Eyssette, trebuia să plângă înăuntru.

Netăcută de eu am fost steaua rea a părinților mei. Din ziua nașterii mele, nenorociri de necrezut au început să cadă pe capul lor. Mai întâi clientul din Marsilia, apoi ne-a ars focul de două ori în același an, pe urmă greva învălășelor, cearta noastră cu unchiul Baptiste, un proces foarte costisitor cu boiangii noștri și, în sfârșit, revoluția de la 18..., care ne-a dat lovitură de grație.

De atunci, numai o aripă a fabricii mai funcționează. Încetul cu încetul, atelierele se goliră. Ti-era milă să vezi cum murea viața din casa noastră, încet-încet, zi de zi, puțin câte puțin. De la o vreme, în sălile de la etajul al doilea nu mai intra nimeni, apoi curtea de jos fu părăsită. Starea asta dură vreo doi ani de zile, timp în care fabrica era în agonie. În sfârșit, într-o zi nu mai veni niciun lucrător, clopotul atelierelor nu mai suna, roata fântânii încetă să mai scârțâie, apa bazinelor celor mari, în care se spălau țesăturile era nemișcată și, în curând, în toată fabrica nu mai rămăseseră decât domnul și doamna Eyssette, bătrâna Annou, frate-meu Jacques și eu; apoi, mai jos, într-un colț al casei, portarul Colombe cu fiul său, micul Rouget, pentru paza atelierelor.

Într-un cuvânt, eram ruinați.

Eu aveam pe atunci vreo șase sau șapte ani. Cum eram foarte plângăreț și bolnăvicios, părinții mei nu voiau să mă ducă la școală. Mama m-a învățat numai să citesc și să scriu, plus câteva cuvinte spaniole și două-trei arii la chitară, cu ajutorul căroră treceam în familie drept o mică minune.

Mulțumită acestui sistem de educație, nu lipseam niciodată de acasă și puteam, astfel, să asist la toate manifestările agoniei casei Eyssette. Mărturisesc că acest spectacol mă lăsa rece, mai mult încă, găseam că ruina noastră adusese o schimbare foarte plăcută, pentru că acum puteam să mă joc cum îmi plăcea prin toată fabrica, ceea ce în timpul când erau lucrătorii nu-mi era permis decât duminică. Foarte serios, îi spuneam micului Rouget: „Acum fabrica este numai a mea, mi-a dat-o mie tata să mă joc în ea”. Și micul Rouget mă credea. Tot ce-i spuneam eu, credea acest imbecil. Lumea din jurul meu, însă, nu privea lucrurile la fel ca mine.